

BEKÜLDÖTT KÖNYVEK.

Julius Kornis: *Ungarische Kulturideale, 1777—1848*. Leipzig, 1930, 4° 609 l. — A szerző Magyar művelődés eszményei c. kétkötetes munkájának német átdolgozása. A könyv messze túlmegy azon a kereteken, amire a címből következtetni lehetne: a magyar szellemi élet képét adja európai szempontból is megvilágítva, úgyszólván bizonyára nagy visszhangja lesz a német tudományos irodalomban. Egyes fejezetei — mint pl. „Der Kampf der lateinischen und ungarischen Kultur“, „Ungarische Kultur und die Nationalitäten“ — gazdag anyagot szolgáltat az egyetemes európai szellemtörténet számára is.

Kötőrő. A miskolci jogászfijúság kiadványa a trianoni menekülés 10 éves fordulójára. Megjelent a sajtószabadság 83-ik évében Miskolcon, 1930, 8° 103 l. — Zavaros és névtelen cikkek gyűjteménye, amiknek főszmóját a 36. lapon levő egyik mondatban fedezhetjük föl: „Választani kell: beállni abba a táborba, amely tábor egyedül védelmezője az egész mai társadalmi rendszernek, vagy elszakadni a konvencióktól és rátérni arra az útra, amelyen csakis szembe lehet haladni a mai rendszerrel“. Az is föltűnő, amit a kiadvány Skultély József hírhedt magyarellenes röpiratáról mond (94. l.): „Vajjon nincs-e sokban igazunk ennek a röpiratnak?“ Ehhez nem írunk kommentárt, csak utalunk a Széphalom idei évfolyamában megjelenő Felsőmagyarországról c. cikksorozatra.

Új Magyar Föld. A Bartha Miklós-Társaság röpirata. 2. sz. Bpest, 1929, 8° 91 l. — A 11. lapon: „Az utódállamok magyar ifjúsága a szellemi mozgalmakban, ideologikus fejlődésben mindig egy-két fokkal előbb járt az itteni ifjúságnál“. A 13. lapon: „Beleégetni minden magyar lélekbe, hogy az eszme, a gondolat, a jelszó, az irányelv, a propaganda, a kultúra, a civilizáció győzelmesebb, hódítóbb fegyver, mint a legborzalmasabb tank“. (Bár igazuk lenne . . . De igazuk van-e?)

Báró Wlassics Tibor: *Könnyek tengerén . . .* (Újabb költemények.) Szerző kiadása. Bpest, 1930, 16° 39 l. — A szerző versei elé Musset-ből és Szendrey Julia sorából vesz mottót. Egyik verse óda a kormányzóhoz. Egy másik a Jánosi Gusztáv-emléktábla leleplezési ünnepélye alkalmából készült. A maga módján a szerző is hódol Ady Endre emlékének: „... Becsülettel, búsan virrasztjuk hű lantod, Könnyekkel áztatjuk a Te drága hantod!“ Ez a mozzanat a legértékesebb a kötetben, amelynek egyébként érdekessége, hogy közli báró Wlassics Tibor három versének német fordítását is.

Ifj. Dezsényi Béla: *Aranykéve*. Versek. Berlin, 1929, Ludwig Voggenreiter-Verlag, Magyar Osztály, 8° 94 l.

Benedek Marcell: *Magyar író tragédiája 1929-ben*. Benedek Elek utolsó éve. Szerző kiadása. Könyvárusi forgalomban nem kapható. H. n., é. n. 16° 102 l. — A kötet tiszta jövedelmét a nemrég elhunyt erdélyi író emlékének megörökítésére fordítják.

Kosutány Ignác: *A magyar király és a római katolikus magyar egyház*. Bpest, 1930, 8° 13 l. — A füzet azt fejtegeti, hogy a magyar király kegyuri joga nem szűnt meg, csupán a gyakorlása szünetel.

Czakó István: *Hivatalos nyelvhasználat a nemzetközi jogban*. Pécselt, 1930, 8° 20 l. — „A nagy nemzetközi intézmények és konferenciák nyelvei, csakhogy, mint a multilaterális szerződéseknél: a francia és angol. Az autentikus nyelvek között is az övéké a vezetős szerep. Utánuk két nyelv törtet hatalmas mértékben előre: az olasz és a német“.

Korunk. Világnézeti és irodalmi haviszemle. 1930 ápr. — A 307. lapon idézi a folyóirat Bancha Béla egyik 1915-ben tett nyilatkozatát: „A háború keresztény látószögből nézve nem azért oly borzasztó, mert benne sok ember meghal, hanem, mert benne számos a hirtelen halál s mert benne rengeteg emberlélekre nézve dől el váratlan készültséggel a boldog vagy boldogtalan örökévalóság óriási dilemmája“.

Eduard von Jan: *Der französische Freimaurerroman im 18. Jahrhundert*. H. n., é. n. (1925) 8° 13 l.

Eduard von Jan: *Das Zeitalter der französischen und der deutschen Aufklärung im kulturkundlichen Unterricht*. H. n., é. n. (1928), 8° 10 l.

Századunk, 1930 ápr. — A 238. lapon: „A fajvédő Szabó Dezsőben mégis maradt valami, ami a Huszadik Század munkatársára emlékeztetett, valami, amiért a fajvédők nem tarthatták őt igazi fajvédőnek, valami, amiért Szabó Dezső akkor is egyedül állt, amikor látszólag népszerűsége tetőfokára jutott“.

Erdélyi Helikon, főszerkesztő Kisbán Miklós, szerk. Kuncz Aladár. Cluj-Kolozsvár, 1930 ápr. — A 282. lapon Kosztolányi Dezső írja Goethéról: „Az egészség mintaképeül szokták odaállítani, aki hitet prédikál minden tetteivel és sorával. Megfelelnek arról, hogy kevés ember szenvedett annyit a föld hátán, mint ő . . . Ő írta meg az öngyilkosság bibliáját: a Werthert . . .“

Jakubovich Emil és Pais Dezső: *Ó-magyar olvasókönyv*. Pécs, 1929, 12° 305 l. — A Bevezetés 39. lapján: „Talán nem tévedünk, amikor azt hisszük, hogy könyvünk a Magyar Oklevél-szótárba foglalt szórványgyűjtemény után is bizonyos szükségletet elégít ki“. A kis könyv, amely a magyar nyelvtudomány és történeti kutatás legjobb eredményeit érvényesíti, megbecsülhetetlen szolgáltatokat fog teljesíteni és nélkülözhetetlen segédeszköz lesz.

A. C. Borotvás-Nagy: *L'Évolution de l'enseignement commercial en Hongrie*. Paris, 1930, 8° 15 l. — Különnyomat a Bulletin de l'Union des Associations des Anciens Élèves des Écoles Supérieures de Commerce reconnues par l'État febr. számából.

Protestáns Szemle, 1930 áur. — A 269. lapon Muraközy Gyula írja: „Juhász Gyula nemes ajándékozó, sokkal többet adott, mint amennyit kapott. Ady harsonái, új kürtjei, forgószélszerű indulói mellett Juhász Gyula hangjára nem figyeltünk föl annyira, amennyire megérdemelte“.

Magyar Szemle, 1930 ápr. — Balogh Józsefnek Voinovich Géza Arany-életajzáról írt kritikájából: „A címlapon mindössze egy, ornamentumnak is nézhető csillag jelzi, hogy a könyvnek folytatása is — lehet; az előhangban semmi. Csöndes könyv halk élet kezdeteiről, mely maga is szinte keresi a csöndet. Arany első tudományos életrajza s egy jeles irodalomtörténetíró új, nagy munkája egyként többet, jobbat érdemeltek volna ennél a tompa csöndnél, mely voltaképpen teljes közömbösséget jelent irodalmi multunk legszebb, máig is erőtelj hagományaival szemben . . . Voinovich gondosan óvakodik a szürke kép hatását a fantázia színeivel élnékíteni . . . Az előadás még ott sem kap szárnyra, ahol Arany csöndes, de oly mély temperamentumának feszítőerejét éreznünk kellene . . . Az életrajzíró hűvös, nagyon is hűvös távolságban marad hősétől. Retorikamentes könyv ez. Mérséklet, nyugalom, tartózkodás jellemzi, — ezeknek az erényeknek talán csekély árnyékával is. A költő részletmunkáját látjuk, — az alkotó géniuszához közel még alig férközünk . . . A tizenhat fves kötet vékonyka füzetté zsugorodik, a papíros fás és szürke . . .“

Il Marzocco, Firenze, 1930. 2. sz. — Az olasz irodalmi hetilap két magyar szerző olasz munkájáról emlékszik meg: Ledermann László Rossi-életrajzáról és Tóth Lászlónak a Corvinában megjelent Bonfini-tanulmányáról.

Turi Károly: *A ceglédi nyelvjárás nyelvtana*. Szeged, 1930, 8° 31 l.

Tábor Géza: *Zempléni Árpád. 1865—1919*. Sopron, 1930, 8° 19 l. — A füzetet hasznos bibliográfia zárja be.

Bartók György: *Az „észme“ filozófiai vizsgálata*. Bpest, Akadémia, 1930, 8° 54 l. — A 42. lapon: „Tévedés lenne azt gondolnunk, hogy a történelmi események kauzális sorozatának megállapításával a sorozat tagjait képező eseményeket s főleg az eseményeknek egy-egy összefüggő nagyobb csoportját meg is értettük. A történelem nagy hömpölygő folyamába nem minden tényt vesz föl a történet írója, hanem kiválasztja az eszmények közül a fontos és jelentős eseményeket. Már maga ez a kiválogatás, mely mindig értékre viszonyítást jelent, előfeltételezi bizonyos abszolút értékek létezését, amelyeknek megvalósítása a történelem föladata“.

Módi Mihály: *Kallimachos első himnusza*. Fordította, bevezetéssel és jegyzetekkel ellátta — Győr, 1930, 12° 31 l.

Pukánszky Béla: *A német irodalom kis tükre*. Bpest, é. n. 16° 79 l. — A kis füzet érdekessége, hogy a huszadik század irodalmát „Impresszionizmus és újromantika“, valamint „Expresszionizmus“ címek alatt tárgyalja.

Julius Moor: *Zum ewigen Frieden*. Grundriss einer Philosophie des Pazifismus und des Anarchismus. Leipzig, 1930, 8° 101 l. — A könyv konkluziója épen az ellenkezője annak, amit az első pillanatra a cím mondani látszik. Az út nem az örök béke felé vezet.

Krisztin Ernő: *Annales Sabarienses III*. 1927—1929. Szombathely, 1929, 8° 108 l. — A szombathelyi kulturegyesület évkönyve igen helyesen idegen nyelvű közleményeket is hoz.

Kövérr Fidélf József: *A Hanság földrajza*. Szeged, 1930, 8° 99 l.

Unitárius Kis Könyvtár, szerk. Józsan Miklós. 73. sz. Botár Imre: A vallásszabadság és Dávid Ferenc. H. n., é. n., 12° 24 l.

Szombathelyi Etelka: *A táblabíró alakja a magyar irodalomban*. (A táblabíróvilág rajzával.) Doktori értekezés. Bpest, 1928, 8° 56 l. — A 15. lapon: „Különböző megyékben más és más tónus uralkodott. Nevezetesebbek voltak: a hevesi, betyár, a nyíri pajkos, a sárosi spanyolgrand (sic!), a gömöri barkó”. (Doktori disszertációkban kezdjük elérni a békeévek nivótlanságát.)

Csóka Lajos O. S. B.: *Sopron vármegye katolikus egyházi és tanügyi viszonyai III. Károly és Mária Terézia korában*. Pannonhalma, 1929, 8° 96 l.

Dékány Andor: *Szontágh Gusztáv irodalmi bírálatai*. Bevezetéssel látta és kiadta —. Budapest, 1929, 8° 83 l.

Bálint Nagy István dr. főorvos, a bécsi Collegium Hungaricum tagja: *Sámbock János (1531—1584) orvosi működéséről*. Bpest, 1929, 8° 27 l. — Különnyomat az Orvosi Hetilapból, a bécsi Coll. Hung. közleménye. Érdemes volna Zsámbock Jánossal filológiai és összehasonlító irodalmi szempontból is foglalkozni. A kis dolgozat egyébként meglepő filológiai tájékozottságot árul el.

A Toll. 1930, 3. sz. — Van értelme, hogy ez a sivár és tartalom nélküli bulvár-hetilap még mindig megjelenjék? Amióta Zsoltt Béla neve lekerült a lap éléről, száználmas szellemi és anyagi vergődés, amit produkálnak a Toll frói és kiadói.

Kastner Jenő: *Együgyű lelkek tüköre*. Egy középkori legenda életrajza. Bpest, 1929, 8° 41 l. — A Minerva-Könyvtár 26. füzeté.

Hajnal István: *Esterházy Miklós nádor lemondása*. (Székfoglaló értekezés.) Herceg Esterházy Pál úr adományának fölhasználásával kiadja a Magyar Tud. Akadémia. Bpest, 1929, 8° 151 l.

Balászházy Péter: *Felajánlás*. Regény. A Szent István Társulat kiadása. É. n., 8° 144 l. — Balászházy Péter írónők nyilván arra gondol, hogy bátran megvallotta katolicizmusát, míg e regényben Gyurka és Márta házasságát energikusan összeboronálta volt. Márta, bizony, nem így akarta először. Még az édesatyja és mostohája lakodalmán elhatározta, hogy felmegy Pestre, beiratkozik az egyetemre s az asszonyok „szolgaságát” el fogja kerülni . . . Tehát újból egy regény, amelynek frója főleg a cselekménymegoldás tanulságaiban s egyes motívumokban akarja megmutatni a katolikumot, nem pedig általános, nagyon igazságos állásfoglalásában, sőt frói, alkotó szándékaiban. Nem kedveljük a felelőtlen, fölünyeskedő általánosításokat, de azt őszintén megmondjuk, hogy a problémáknak s a regényírás problémáinak ily felfogásától nem sokat várunk. Még akkor sem, ha a valóságot megtartani akaró és tudó epika természetessége a regénynek értéke volna. Kétségtelen, hogy Balászházy Péter e regényének számottevő, igazi értékei nincsenek. Néhol ígérkezik valami egyéniség abban, amit az írónő intellektuális női elgondolásnak s ily értelemben és szellemben való katolikus megnyilatkozásnak szánt, de valahogy itt sem tudja az elevenségét és tisztaságát megtalálni az, amiben megváltót akart hozni. A művészi alkotás karaktere valahogy a tökéletesség illúzióját kelti, — itt a jellegzetességek mind olyanok, hogy természetesen és folyton hiányt, hibát éreztetnek . . . Vajon a Szent István Társulat illetékeseinek jut-e idejük és módjuk az ilyen regények nártfogolása közben arra is, hogy tehetséges írókat s elevenebb írásokat keressenek?

(Rákosszentmihály.)

László István.

Henri Tronchon: *Ernest Renan et l'étranger*. Paris, 1928, 8° 446 l. — A vaskos kötet alaposan rációfól azokra a hiedelmekre, amelyek a francia irodalomtörténészekről megtagadják az erudíciót. Tronchon egyik legkiválóbb és legtermékenyebb munkása az utóbbi évtizedben föllendült franciországi összehasonlító irodalomtörténetnek. Munkássága bennünket is közelebről érdekel, amennyiben állandó munkatársa a *Revue des Etudes Hongroises*-nak. Újabb könyve a módszert eddig föl nem kutatott területen érvényesíti. Vizsgálja Renan viszonyát az antik világhoz, a keleti kultúrákhoz, a német filozófiához, az angol, olasz és kelta szellemhez és végül szintetikus portréját vázolja a nagy szkeptikusnak. A könyvet nemcsak a specialisták, hanem a magyar irodalomtörténészek is haszonnal olvashatják.

(Grasse.)

h. m.

Deutsch-ungarische Heimatsblätter. Vierteljahresschrift für Kunde des Deutschthums in Ungarn und für deutsche und ungarische Beziehungen. Herausgegeben von Jakob Bleyer. Budapest, 1929, Heft 4. — A vezető cikket K o s z ó János írta *Der deutsche Methodenstreit und die ungarische Literaturgeschichtsschreibung* címmel. A tanulmány ismerteti a magyar irodalomtudomány újabb kapcsolatait a német irodalomelmélettel és rámutat a *Széphalom* és *Minerva* kapcsolataira, valamint a *Széphalom-Könyvtárban* (1. és 6. sz.) megjelent módszertani tanulmányokra.

Dé z s i Lajos: *Magyar irodalmi hatás Shakespeare költészetében*. Bpest, 1929, 8° 10 l. — Shakespeare többhelyütt fölhasználta Sambucus emblémait, egy angol átdolgozás közvetítésével. (Sambucus francia-olasz-angol relációit érdemes volna összefoglalólag föl kutatni.)

M á l l y Ferenc: *Zrinyi Szigeti veszedelme és Tasso Gerusalemme Conquistata-ja*. Szeged, 1929, 8° 43 l.

T o l n a i Vilmos: *A nyelvújítás*. Bpest, Akadémia, 1929, 8° 240 l. — Nagy örömmel üdvözölhetjük a régóta várt monográfiát, amely a Melich-Gombocz-Németh-szerkesztette Nyelvtudomány Kézikönyvének 12. füzeté.

S o l y m o s s y Sándor: *A székely népballadáról*. H. n., é. n. Különnyomat a Székely Nemzeti Múzeum Emlékkönyvéből. 8° 9 l.

„*Emericus*“. *Egy dilingeni iskoladráma 1626-ból*. A Fővárosi Könyvtárban őrzött egyetlen hazai példány hasonmás-kiadása Szent Imre emlékezetére. Budapest, 1930, 8° 20 l.

André Ady, le grand poète magyar. Traduit par Louis Joseph F ó t i. Bpest, é. n. 8° 60 l. — V. ö. Széphalom 1930: 165.